

Pagina 1
Uitleg van (polis)voorwaarden

Pagina 5
Neurologisch letsel bij kinderen

Pagina 6
'Klik & Regel'

Pagina 8
PIV Jaarconferentie 2009

april 2009

Pagina 1
Objectieve toepassing
Haviltex-norm ...

Pagina 5
Seminar Beer opleidingen ...

Pagina 6
Sneller regelen via Internet ...

Pagina 8
Is dat LEF hebben ...

Uitleg van (polis)voorwaarden: staat de tekst van de polis hierbij voorop?

HR 16 mei 2008, NJ 2008, 284 (Chubb/Dagenstaed)

Het komt veelvuldig voor dat niet wordt onderhandeld over de op de verzekeringsovereenkomst toepasselijke algemene voorwaarden. Vaak is de wederpartij van de verzekeraar zelfs niet betrokken geweest bij het opstellen ervan¹. Indien een clause uit de algemene voorwaarden vervolgens onduidelijk is, is de vraag hoe deze moet worden uitgelegd. Het is echter niet altijd helder welke uitlegeregels gelden². De laatste jaren lijkt steeds vaker een objectieve, meer op de tekst van de algemene voorwaarden gerichte uitlegmethode voorop te staan³.

Ook in het arrest Chubb/Dagenstaed was aan de orde hoe de betreffende polisvoorwaarden, die deel uitmaakten van een beurspolis en waarover niet was onderhandeld, moesten worden uitgelegd. De Hoge Raad oordeelde dat de uitleg van de polisvoorwaarden in een dergelijk geval met name afhankelijk is van objectieve factoren, zoals de bewoordingen waarin de desbetreffende bepaling is gesteld, gelezen in het licht van de polisvoorwaarden als geheel en van de in voorkomend geval bij de polisvoorwaarden behorende toelichting⁴.

Dit arrest roept een aantal vragen op, zoals wat in het algemeen de gevolgen ervan zijn voor de toepassing van de Haviltex-norm bij de uitleg van algemene polisvoorwaarden. Meer in het bijzonder rijst de

Mr. S. Baks
CMS Derks Star
Busmann

vraag of er nog ruimte is voor toerekening van de wetenschap van een tussenpersoon over de bedoeling van de algemene voorwaarden? En wat is de betekenis van dit arrest voor een situatie waarbij een partij weliswaar niet bij de totstandkoming van de verzekeringsovereenkomst is betrokken maar later tot de verzekeringsovereenkomst toetreedt, bijvoorbeeld door aanvaarding van een derdenbeding⁵. En hoe zit dit indien een benadeelde in geval van dood of letsel op grond van een directe actie aanspraak maakt op uitkering onder een verzekeringsovereenkomst?

Alvorens deze vragen te bespreken zal nader op het arrest Chubb/Dagenstaed worden ingegaan en zullen enkele hoofdlijnen van de diverse gehanteerde uitlegnormen worden samengevat. Hierbij staat de uitleg van algemene polisvoorwaarden centraal.

Het arrest Chubb/Dagenstaed

Europoint Terminals Netherlands B.V. (Europoint) beheert een tankopslag- en overslagbedrijf. Begin mei 2001 heeft Europoint een partij rietmelasse afkomstig uit India in een landtank opgeslagen. Op 9 juni 2001 is die melasse uit de tank gespoten (het "incident"). Als gevolg van het incident heeft zich een harde laag van asachtig materiaal in de tank gevormd, is het rondom de tank bevestigde isolatiemateriaal ernstig verontreinigd en zijn de bestrating, goten, riolen en het pomphuis in de tankpit rond de tank ernstig vervuild. Over de oorzaak van het incident bestaat geen volledige duidelijkheid.

Dagenstaed Investments B.V. (Dagenstaed) is 100% aandeelhouder van Europoint. Dagenstaed is op 31 december 1995 via haar makelaar ABN AMRO Verzekeringen B.V. (ABN AMRO) een overeenkomst aangegaan met Chubb Insurance Company of Europe S.A. (Chubb) voor de verzekering van onder meer gebouwen en bedrijfsuitrusting van het tankopslagbedrijf. Op de verzekeringsovereenkomst zijn de algemene uitgebreide voorwaarden ABN AMRO polis voor gebouwen en de uitgebreide ABN AMRO polis voor bedrijfsuitrusting/inventaris voor goederen van toepassing. Gedekt was onder meer schade door ontploffing zoals omschreven in art. 2.1.2: "*Onder schade door ontploffing wordt verstaan: Gehele of gedeeltelijke vernieling onmiddellijk veroorzaakt door een eensklaps verlopende hevige krachtsuiting van gassen of dampen (...)*".

Dagenstaed heeft het incident op 12 juni 2001 bij ABN AMRO gemeld en om dekking onder de genoemde verzekering verzocht. Chubb heeft dekking onder de polis geweigerd. In het vervolgens tussen partijen gevoerde geding staat de vraag centraal of Europoint op grond van de polis recht heeft op vergoeding van de schade als gevolg van het incident, en in het bijzonder of sprake is van "schade door ontploffing".

De rechtbank heeft de vordering van Europoint afgewezen. Het hof heeft de vordering alsnog toegewezen. Het hof verwierp het verweer van Chubb dat de schade niet "onmiddellijk" was veroorzaakt door de ontploffing. Volgens Chubb diende het uitstromen van de melasse uit de meerpoorten en mangaten als een tussenkomende gebeurtenis te worden beschouwd, zodat aan de onmiddellijkheidseis niet was voldaan. Het hof achtte het gekunsteld om onderscheid te maken tussen het uitstromen en uitspuiten van melasse enerzijds en het uitspuiten van gassen of dampen anderzijds.

Chubb ging tegen dit oordeel in cassatie en voerde in haar middel onder meer aan dat de duidelijke tekst van de betreffende bepaling zich niet anders liet lezen dan dat deze het

door Chubb verdedigde onderscheid maakt, en dat dat ook volgt uit de voorbeelden die in de toelichting op de polis-clausule zijn vermeld.

De Hoge Raad begint zijn oordeel met de overweging dat het hier gaat om de uitleg van artikel 2.1.2 van de polisvoorwaarden die deel uitmaken van een beurspolis. Vervolgens overweegt de Hoge Raad dat, nu over dergelijke voorwaarden niet tussen partijen onderhandeld pleegt te worden (uit de stukken blijkt ook niet dat zulks in dit geval anders is), de uitleg daarvan met name afhankelijk is van objectieve factoren zoals de bewoordingen waarin de desbetreffende bepaling is gesteld, gelezen in het licht van de polisvoorwaarden als geheel en van de in voorkomend geval - zoals ook hier - bij de polisvoorwaarden behorende toelichting. Het oordeel van het hof houdt in dit licht bezien geen stand en de Hoge Raad vernietigt het arrest van het hof.

Uitleg van onduidelijke (polis)voorwaarden

Dit arrest roept een aantal vragen op zoals de vraag wat de gevolgen van dit arrest zijn voor de toepassing van de Haviltex-norm bij de uitleg van algemene polisvoorwaarden. Om deze en andere vra(a)g(en) goed te kunnen beantwoorden is inzicht in de bestaande jurisprudentie over de uitleg van (verzekerings)overeenkomsten vereist. (Een deel van) deze jurisprudentie zal hierna worden besproken. Uit de jurisprudentie van de Hoge Raad blijkt dat ook bij de uitleg van verzekeringsovereenkomsten de subjectieve Haviltex-norm dient te worden toegepast⁶.

Deze norm houdt in dat gelet moet worden op de zin die partijen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs aan het beding mochten toekennen en op wat zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten⁷.

Hieruit volgt dat de redelijkheid en billijkheid bij de uitleg een rol spelen⁸.

De vraag hoe een clause moet worden uitgelegd kan volgens deze norm derhalve niet louter worden beantwoord op grond van een zuiver taalkundige uitleg van de bepalingen van de overeenkomst. Alle omstandigheden kunnen een rol spelen, zoals ook tot welke maatschappelijke kringen partijen behoren en welke rechtskennis van partijen kan worden verwacht. In dit kader kan ook de zogenoemde contra-preferentem regel een rol spelen. Deze regel is opgenomen in art. 6:238 lid 2 BW en houdt ten aanzien van de aldaar bedoelde "consumenten" dwingend in dat bedingen in algemene (verzekerings)voorwaarden duidelijk en begrijpelijk moeten worden opgesteld. Bij een onduidelijke redactie prevaleert de voor de wederpartij van de gebruiker van die algemene voorwaarden meest gunstige uitleg⁹.

Afhankelijk van de omstandigheden wordt aan deze regels soms een zekere reflexwerking toegekend. Dat zal met name spelen bij (kleine) wederpartijen die zich qua deskundigheid niet onderscheiden van de genoemde consument¹⁰.

Een andere uitlegmethode is de objectieve cao-norm¹¹. Op grond van deze norm is bij de uitleg van een cao de bedoeling van de partijen bij de cao niet relevant¹², nu de werknemer bij de totstandkoming van een cao niet

betrokken is geweest en een individuele werkgever dat niet behoeft te zijn¹³. Het komt daarom onder meer¹⁴ aan op de betekenis die naar objectieve maatstaven volgt uit de bewoordingen van de cao en de structuur daarvan, de (openbare) toelichting daarop en de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen waartoe de op zichzelf mogelijke tekstinterpretaties zouden leiden¹⁵.

In het arrest DSM/Fox heeft de Hoge Raad haar zienswijze op de verhouding tussen deze uitlegmethodes in een aantal algemene overwegingen uiteengezet¹⁶.

Het ging in dit arrest over de uitleg van een door een pensioenfonds gehanteerd pensioenreglement waarvan de werkgever ten behoeve van haar werknemers onder bepaalde, in dat reglement uitgewerkte, voorwaarden het recht op een pensioenuitkering heeft bedongen. De werknemer aanvaardde dit recht waardoor hij als partij bij de tussen de werkgever en het pensioenfonds gesloten overeenkomst had te gelden. Vraag was hoe dit pensioenreglement moest worden uitgelegd in de relatie tussen de werknemer en het pensioenfonds. De werknemer had geen invloed gehad op de bewoordingen van het reglement en de overwegingen die aan die bewoordingen ten grondslag lagen waren voor hem niet kenbaar.

De Hoge Raad oordeelde dat tussen de Haviltex- en de cao-norm geen tegenstelling bestaat maar een vloeiende overgang. De cao-norm leidt volgens de Hoge Raad echter niet tot een louter taalkundige uitleg. Daartegenover staat dat ook bij de Haviltex-norm de argumenten voor een objectieve uitleg aan gewicht winnen indien de overeenkomst naar haar aard meer is bestemd de rechtspositie van derden te beïnvloeden, die derden de bedoeling van de contracterende partijen uit de tekst van de overeenkomst en eventuele toelichting daarop niet kunnen kennen, het voor de opstellers voorzienbare aantal van die derden groter is, terwijl het geschrift ertoe strekt hun rechtspositie op uniforme wijze te regelen. De Hoge Raad overweegt dat bij de uitleg van een schriftelijk contract alle omstandigheden van het concrete geval telkens van beslissende betekenis zijn, gewaardeerd naar hetgeen de maatstaven van redelijkheid en billijkheid meebrengen. Bij de uitleg van een cao heeft dit tot gevolg dat in beginsel objectieve maatstaven centraal dienen te staan.

In de praktijk worden slechts weinig contracten volgens de cao-norm uitgelegd. Volgens Tjittes is deze cao-norm kenmerkend van toepassing in gevallen waarin uit de aard van de overeenkomst per definitie een objectieve uitleg moet volgen, in het bijzonder gelet op de omstandigheid dat het contract vele derden raakt en een uniforme uitleg jegens allen gewenst is. Wel is er binnen de Haviltex-norm ruimte voor een objectieve uitleg welke objectieve uitleg volgens Tjittes aan betekenis lijkt te winnen¹⁷.

Betekenis Haviltex-norm voor uitleg van polisvoorwaarden na Chubb/Dagenstaed

Hoe verhoudt het arrest Chubb/Dagenstaed zich nu tot de hiervoor besproken jurisprudentie? Dienen polisvoorwaarden waarover niet is onderhandeld voortaan alleen nog te

worden uitgelegd aan de hand van objectieve factoren? Anders gezegd, is er in een geval waarin er niet tussen partijen over de polisvoorwaarden is onderhandeld bij de uitleg ervan geen ruimte meer voor de subjectieve Haviltex-norm?

Helder is dat Chubb/Dagenstaed tot gevolg heeft dat bij polisvoorwaarden waarover niet tussen partijen is onderhandeld voortaan een meer objectieve uitleg die aansluit bij de bewoordingen van en de toelichting op de polis in beginsel uitgangspunt is. Dat betekent echter niet dat meer subjectieve factoren geen rol meer kunnen spelen. De Hoge Raad overweegt immers dat de uitleg “met name” afhankelijk is van objectieve factoren. Er is derhalve sprake van een objectieve toepassing van de Haviltex-norm. Het arrest sluit in die zin aan op DSM/Fox waarin de Hoge Raad overwoog dat bij de Haviltex-norm argumenten voor een objectieve uitleg aan gewicht kunnen winnen. Afhankelijk van de omstandigheden van het geval kan er reden zijn tot een meer of mindere mate van objectivering.

Welke subjectieve factoren spelen dan nog een rol? Het antwoord is voor de hand liggend: dat hangt af van de omstandigheden van het geval. De partij die er een beroep op wil doen zal de subjectieve factoren wel moeten stellen. Hierna zal een aantal mogelijk relevante meer subjectieve factoren aan de hand van de in de inleiding geformuleerde vragen nader worden besproken.

In de eerste plaats kan wetenschap omtrent de bedoeling van de bepaling waarover verschil van mening bestaat van belang zijn. Er is immers geen sprake van toepassing van de cao-norm. Die wetenschap is niet alleen relevant indien deze kenbaar is uit de polis met toelichting, maar kan dit ook zijn indien deze uit andere feiten blijkt, bijvoorbeeld bepaalde uitlatingen van diegene die zich op de clause beroept.

Maar hoe zit het nu met wetenschap van de eventueel bij het sluiten van de verzekeringsovereenkomst ingeschakelde tussenpersoon? Is er nog ruimte voor toerekening van de wetenschap van die tussenpersoon, in het bijzonder omtrent kennis die de tussenpersoon heeft over de bedoeling van de beursvoorwaarden uit hoofde van zijn betrokkenheid bij het opstellen ervan?

In Chubb/Dagenstaed was er sprake van een beurspolis ten aanzien waarvan de Hoge Raad opmerkt dat hierover “tussen partijen” niet onderhandeld pleegt te worden. Partijen hadden evenmin “gesteld” dat zulks in dit geval anders is. Vermoedelijk doelt de Hoge Raad hier met “partijen” op de partijen bij de verzekeringsovereenkomst. De partijen bij de verzekeringsovereenkomst onderhandelen immers inderdaad vaak niet over de inhoud van de voorwaarden die deel uitmaken van een beurspolis. Dat doet echter niets af aan het feit dat bij het opstellen van beursvoorwaarden hierover vaak wel degelijk tussen de betrokken partijen overleg wordt gevoerd¹⁸.

Hiervan uitgaande kan er ook in geval van polisvoorwaarden die deel uitmaken van een beurspolis nog steeds ruimte zijn voor toerekening van de wetenschap van een tussen-

persoon die bij het opstellen van de beursvoorwaarden betrokken is geweest en uit hoofde van die hoedanigheid kennis heeft van de bedoeling van de polisvoorwaarden¹⁹. In feite geldt het door de Hoge Raad in Chubb/Dagenstaed gehanteerde uitgangspunt dan niet meer. Er is immers wel degelijk over de polisvoorwaarden onderhandeld; de wetenschap van de tussenpersoon omtrent de bedoeling hiervan kan dan mogelijk aan een van de partijen bij de verzekeringsovereenkomst worden toegerekend.

Of die wetenschap daadwerkelijk kan worden toegerekend, en zo ja aan wie, is wederom afhankelijk van de omstandigheden van het geval zoals de aard van de verhouding tussen tussenpersoon en verzekeraar, en in hoeverre de verzekeraar er redelijkerwijs op mag vertrouwen dat de tussenpersoon de verzekeringnemer voldoende omtrent de dekking die de verzekering biedt, heeft ingelicht²⁰.

De Haviltex-maatstaf dient ook toepassing te vinden indien een partij niet bij het sluiten van een verzekeringsovereenkomst met eenzijdig door de verzekeraar opgestelde voorwaarden betrokken is geweest maar naderhand tot die overeenkomst is toetreden. Afhankelijk van de omstandigheden van het geval kan er reden zijn tot een meer of mindere mate van objectivering²¹.

Het arrest Chubb/Dagenstaed brengt hierin verandering, in die zin dat de omstandigheid dat niet over de polisvoorwaarden is onderhandeld in beginsel leidt tot een uitleg afhankelijk van meer objectieve factoren. De hoedanigheid van de toetredende derde kan echter (nog steeds) een meer subjectieve uitleg tot gevolg hebben, bijvoorbeeld indien die derde een consument is in de zin van art. 6:238 lid 2 BW. In dat geval zal de contra-proferentem regel moeten worden toegepast waardoor de voor die consument minst bezwarende uitleg prevaleert.

Indien tussen de verzekeraar en de verzekeringnemer wel onderhandelingen zijn gevoerd is dit relevant voor de uitleg van de tussen hen geldende polisvoorwaarden. De toetredende derde zal echter bij deze onderhandelingen over het algemeen geen partij zijn geweest waardoor ten opzichte van deze derde - afhankelijk van de omstandigheden - op grond van Chubb/Dagenstaed mogelijk een meer objectieve uitlegmethode zal zijn aangewezen.

Een benadeelde die op grond van een aan hem uit hoofde van art. 7:954 BW jegens de verzekeraar toekomstende directe actie aanspraak maakt op schadevergoeding door dood of letsel, wordt geen partij bij de verzekeringsovereenkomst. De benadeelde heeft bij een vordering op grond van art. 7:954 BW - in tegenstelling tot een vordering uit hoofde van art. 6 jo. 11 van de WAM - geen eigen recht en heeft uitsluitend een aanspraak tot uitkering voor zover de verzekeraar jegens de verzekerde een uitkering is verschuldigd. Hieruit volgt dat subjectieve omstandigheden die de persoon van de benadeelde betreffen in beginsel niet relevant zijn in de verhouding tussen verzekeraar en de benadeelde. Die verzekeringsovereenkomsten hoeven in die verhouding immers niet te worden uitgelegd. Uit het arrest DSM/Fox kan echter worden afgeleid dat subjectieve omstandigheden die de persoon van de benadeelde betreffen indirect relevant kunnen zijn voor de uitleg van de polisvoorwaarden tussen de verzekeraar en de verzekerde.

Slotsom

Het arrest Chubb/Dagenstaed ondersteunt de tendens dat een objectieve uitleg van polisvoorwaarden waarover niet is onderhandeld aan betekenis lijkt te winnen. Ook na dit arrest behoudt de Haviltex-norm echter betekenis. Er is sprake van een objectieve toepassing van de Haviltex-norm. De partij die een beroep op subjectieve factoren wil doen zal deze wel moeten stellen.

Het arrest sluit aan op het arrest DSM/Fox waarin de Hoge Raad overwoog dat bij de Haviltex-norm argumenten voor een objectieve uitleg aan gewicht kunnen winnen.

De betekenis van het arrest moet echter niet worden overschat. Alles valt of staat met de omstandigheden: afhankelijk van de omstandigheden van het geval kan er reden zijn tot een meer of mindere mate van objectivering.

¹ Asser-Clausing-Wansink, 2007, nr. 256.

² Zie hierover onder meer M.J. Tolman, 'De uitleg van de dekking onder de polis', AV&S 2008, nr. 4, p. 64 e.v.

³ Zie onder meer R.P.J.L. Tjittes, 'Terug naar de tekst - Een herwaarder van de tekstuele uitleg van contracten', WPNR 2007, p. 417 e.v.

⁴ HR 16 mei 2008, NJ 2008, 284 (Chubb/Dagenstaed).

⁵ Ik ga niet in op begunstigingsclausules, zie hierover Asser-Clausing-Wansink, 2007, nr. 528 e.v.

⁶ Zie bijvoorbeeld HR 11 november 1988, NJ 1990, 440; HR 11 oktober 2002, NJ 2003, 416; HR 17 februari 2006, NJ 2006, 378 m.nt. MMM.

⁷ HR 13 maart 1981, NJ 1981, 635, m.nt. CJHB (Haviltex).

⁸ HR 12 januari 2001, NJ 2001, 199.

⁹ Zie hierover uitgebreid R.M. Vriesendorp-Van Seumeren, *Algemene Voorwaarden en Verzekeringsrecht*, Deventer 2002, p. 95 e.v.

¹⁰ Asser-Clausing-Wansink, 2007, nr. 255 e.v.

¹¹ De Hoge Raad heeft deze norm in 1993 geïntroduceerd in de arresten van 17 en 24 september 1993, NJ 1994, 173 en 174 m.nt. PAS.

¹² HR 31 mei 2002, NJ 2003, 110, m.nt. GJJHV. Die bedoeling kan overigens wel relevant zijn indien deze uit de cao bepalingen of de toelichting daarop kenbaar is. Zie HR 28 juni 2002, NJ 2002, 609, m.nt. MMM.

¹³ Zie hierover ook Tjittes, t.a.p.

¹⁴ HR 20 februari 2004, NJ 2005, 493 (DSM/Fox).

¹⁵ HR 31 mei 2002, NJ 2003, 110, m.nt. GJJHV maar ook HR 20 februari 2004, NJ 2005, 493 (DSM/Fox).

¹⁶ Zie hierover bijvoorbeeld Tolman, t.a.p.

¹⁷ Zie Tjittes, t.a.p. Zie over de toepassing van deze norm in geval van de uitleg van het Bindend Besluit Regres 1984: HR 16 mei 003, NJ 2004, 498.

¹⁸ Asser-Clausing-Wansink, 2007, nr. 261.

¹⁹ Dit wordt ondersteund door de overweging van de Hoge Raad dat "uit de stukken van het geding geen andere conclusie getrokken kan worden dan dat niet gesteld is dat zulks (het onderhandelen over dergelijke beursvoorwaarden, toevoeging SB) anders is".

²⁰ Het voert te ver in het bestek van dit artikel verder op deze omstandigheden in te gaan. Zie hierover Asser-Clausing-Wansink, 2007, nr. 260 e.v.

²¹ Asser-Clausing-Wansink, 2007, nr. 258 en HR 18 oktober 2002, NJ 2003, 258.

Neurologisch letsel bij kinderen

Seminar van 'Beer opleidingen' - 5 maart 2009¹

John Beer opende het seminar met de opmerking dat letselschade bij kinderen een lastige zaak is. Het zou mooi zijn als de letselschaderegeling van kinderen makkelijker en bevredigender zou kunnen verlopen. Met dit seminar wil Beer opleidingen daar een bijdrage aan leveren.

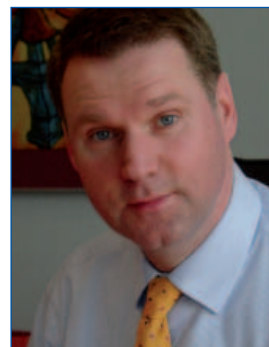
Mevrouw dr. W.G.C. Overweg-Plandsoen (kinderneuroloog) begon haar verhaal met een anatomische les over de hersenen. De verschillende functies werden toegelicht. Vaak voorkomende begrippen werden nader verklaard. Daarna ging zij dieper in op de problematiek van de asfyxie (zonder polsslag, oftewel: zuurstofgebrek) voorafgaand en tijdens de geboorte. Ook is ingegaan op de mechanische geboortetraumata en de schadelijke invloeden na de geboorte. Zij sloot haar verhaal af met een opsomming van datgene wat nodig is voor een goede (medische en juridische) beoordeling van een zaak.

Mevrouw dr. A. Meester-Delver (kinderrevalidatiearts) begon haar verhaal met een toelichting op de coördinerende rol en functie van de revalidatiearts. Wat een aannemer is in het bouwproces van een huis, is de revalidatiearts in het revalidatietraject. De werkwijze van de kinderrevalidatie werd toegelicht en de criteria voor de analyse van de hulpvraag werden besproken. Na het zien van een korte film mochten de deelnemers een capaciteitsprofiel van het betrokken kind invullen. Voorwaar geen gemakkelijke opgave, maar wel een leuke kennismaking met het werkteerrein van een ander op het gebied van de personenschade.

Dr. B. Gunning (kinderpsycholoog) vertelde over de diverse gevolgen van (traumatisch) hersenletsel. De vraag of sprake is van posttraumatische epilepsie blijkt van groot belang te zijn. Dr. Gunning sprak ook over de psychische stoornissen die ongevalsgevolg kunnen zijn en de effecten daarvan op de lange termijn. Ter sprake kwam dat een psychiatrische expertise geen goed beeld zal of kan geven van de beperkingen. Doorgaans zal een psychiater evenmin betrouwbare conclusies kunnen trekken met betrekking tot de situatie zoals die zonder ongeval zou zijn geweest. Een psychiatrische expertise komt volgens dr. Gunning alleen in beeld als sprake is van probleemgedrag. Dr. Gunning sloot zijn verhaal af met een toelichting op de verschillende beoordelingscriteria van stoornissen van emoties en gedrag in de vijfde en zesde versie van de AMA-guide.

Advocaat mr. A. Van beperkte zich tot de (juridische) vraag hoe de omvang van de schade dient te worden bepaald en vergoed. Daarbij heeft hij drie modellen besproken, te weten:

Mr J.M. Tromp
Maarten Tromp Advocaten

- (i) het klassieke model;
- (ii) het bestedingsbehoeftemodel; en
- (iii) fondsvorming.

De verschillen in uitkomst van die systemen werden grafisch in beeld gebracht. De omvang van de schade is afhankelijk van het potentiële opleidingsniveau van het kind. De indicatoren voor het opleidingsniveau van kinderen passeerden de revue.

Het bestedingsbehoeftemodel zou een bruikbare methode kunnen zijn in gevallen waar sprake is van opname in een AWBZ-instelling. Fondsvorming zou een bruikbare methode kunnen zijn in gevallen waarin sprake is van (i) een zeer sterk fluctuerend uitgavenpatroon; en (ii) een beperkt ziekte-inzicht bij het slachtoffer.

Voor alle overige gevallen zou nog steeds het klassieke model zijn geïndiceerd.

Tot slot

Letselschade bij kinderen staat dit jaar niet alleen bij Beer advocaten in de schijnwerpers. In het najaar zal de zesde grote PIV publicatie verschijnen onder de (werk)titel *De schaderegeling van ernstig gewonde jonge slachtoffers*. Net als de vorige PIV publicatie (*Tijd is Geld!*, Den Haag; 2006) zullen auteurs afkomstig uit verschillende disciplines een bijdrage leveren aan het boek. Dr. Overweg, een van de sprekers op het seminar bij Beer opleidingen zal - samen met (kinder)neuropsycholoog prof. dr. A.P. Aldenkamp - een hoofdstuk verzorgen. Het streven is erop gericht om het boek tijdens een congres in november 2009 te presenteren.

¹ Een uitgebreider verslag van dit congres kunt u vinden op de website van het PIV www.stichtingpiv.nl, alsook op www.maartentromp.nl onder het kopje "Nieuws".

Klik & Regel, versnelling van het letselschadeproces door inzet van Internet

Mr. G.J.B. Mijnen (op persoonlijke titel)/

M. van Dijk Re/Korevaar Van Dijk Letselschade

Tijdens onze medewerking aan de totstandkoming van de Gedragscode Behandeling Letselschade zijn wij zeer geïnteresseerd geraakt in de mogelijkheden die Internet biedt om de letselschadebehandeling te versnellen en verbeteren.

Deze interesse heeft geleid tot het oprichten, met enkele andere initiatiefnemers, van de applicatie 'Klik & regel'. In onderstaand artikel willen wij graag nader ingaan op een pilot die met de 'Klik & Regel' is gehouden met als doel te onderzoeken of de door ons bedachte applicatie zou kunnen leiden tot een snellere afhandeling van letselschade.

Online Dispute Resolution

'Klik & Regel' specialiseert zich in Online Dispute Resolution (ODR) oplossingen. Wikipedia geeft de volgende definitie voor ODR: *"Online dispute resolution (ODR) is a branch of dispute resolution which uses technology to facilitate the resolution of disputes between parties. It primarily involves negotiation, mediation or arbitration, or a combination of all three. In this respect it is often seen as being the online equivalent of alternative dispute resolution (ADR). However, ODR can also augment these traditional means of resolving disputes by applying innovative techniques and online technologies to the process.*

De applicatie 'Klik & Regel' biedt een combinatie van

onderhandelen via internet en de mogelijkheid om via een gezamenlijk elektronisch behandelplan afspraken te maken waardoor conflicten in de letselschaderegeling worden opgelost. Deze methode maakt 'Klik & Regel' tot het eerste ODR initiatief in Nederland op het gebied van letselschade.

Opzet van de pilot

Om te bezien of de door ons bedachte oplossing ook in de praktijk zou werken, is een pilot gehouden. Deelnemers aan de pilot waren Stichting Univé Rechtsbijstand, SRK, schaderegelingbureaus Tjibout en Korevaar van Dijk aan de kant van belangenbehartigers en Achmea, ASR (v/h Fortis ASR) en Delta Lloyd aan de kant van verzekeraars. Tijdens de eerste fase van de pilot kregen de deelnemers via een URL (een 'linkje') toegang tot het systeem. Op deze manier kreeg men de kans om rond te klikken in de applicatie en gewend te raken aan de 'look and feel'. Alle deelnemers zijn daarna tijdens een gezamenlijke aftrap getraind in het gebruik van de applicatie. Aansluitend aan deze bijeenkomst is voor iedere deelnemer door 'Klik & Regel' een aantal oefenzaken aangemaakt.

Na de oefenfase zijn in november, december en januari 2009 echte zaken ingevoerd. In totaal werden in de eerste fase van de pilot honderd veertien zaken ingevoerd.

Daarna zijn een tweede en een derde reeks van gebruikers aangesloten. Tijdens het schrijven van dit artikel waren de uitkomsten van deze pilots nog onbekend.

Om de mening van de gebruikers over 'Klik & Regel' te peilen is gebruik gemaakt van persoonlijke gesprekken, interviews en een elektronische enquête.

Onderhandelen in 'Klik & Regel'

De onderhandelingsmodule van 'Klik & Regel' is gebaseerd op het zogenoemde blindbiedingsprincipe. Dit wil zeggen dat de bedragen die in het systeem worden gezet voor de opponent niet zichtbaar zijn. Het voordeel van deze manier van onderhandelen is dat men zonder de eigen onderhandelingspositie weg te geven toch kan beproeven of een regeling mogelijk is. Een ander voordeel van het blind bieden is dat de emotie over de hoogte van het bod achterwege blijft. Boosheid over een (veel) te laag of hoog bod zoals in een schriftelijk of telefonisch voorstel zal hier niet voorkomen. Men krijgt alleen te zien of men een 'match', 'bijna match' of 'geen match' heeft.

Het gebruik van de blind bieden tool brengt met zich mee dat de doorlooptijd van de schaderegeling korter wordt.

Men kan direct online zien of men een regeling heeft. Het behoeft geen betoog dat dat besparingen oplevert.

Tijdens de pilot werden eenennegentig dossiers online ingevoerd die tot onderhandeling leidden, zeventien dos-

siers werden direct online geregeld dat is ongeveer 19%. Het werkelijke percentage geregelde dossiers ligt hoger, omdat zaken ook 'offline' werden geregeld. Bij de start van de pilot hadden we geen directe verwachting van welk percentage online geregeld zou kunnen worden. In een eerdere in 2004 gehouden pilot met het Amerikaanse bedrijf Cybersettle (dat ook een onderhandelingsmodule heeft) kwam het regelingspercentage beduidend lager uit. Omdat de pilot in 2004 een gering aantal dossiers betrof, konden daaruit geen conclusies worden getrokken.

Het is onze verwachting dat ervaren partijen binnen 'Klik & Regel' tot slagingspercentages rond de vijftig kunnen komen. Voorwaarde hiervoor is dat partijen vooraf goed nadenken over hun uitgangspunten en zich inleven in de uitgangspunten van de wederpartij. Ook moeten partijen bij een onderhandeling uitgaan van dezelfde informatie. Via de toelichting die mee te geven is bij een onderhandeling in de applicatie kan aan de opponent duidelijk worden gemaakt welke uitgangspunten gehanteerd worden en van welke informatie gebruik gemaakt wordt.

Gebruikers van 'Klik & Regel' geven aan dat het gebruik dwingt om vooraf goed na te denken over het uit te brengen bod. In een enquête gaf 83% van de deelnemers aan dat 'Klik & Regel' hen dwingt eerder over de uitgangspunten na te denken. Immers, wanneer men zich onvoldoende bewust is van de uitgangspunten en van de uitgangspunten van de opponent, is het niet mogelijk een bod te doen in het systeem dat overeenkomt met dat van de opponent. Daarnaast gaf 80% aan dat het gebruik van de applicatie het makkelijker maakte om contact op te nemen met de opponent om verder te praten over de schaderegeling. Dit komt omdat partijen een signaal hebben gegeven de schade te willen regelen.

Het elektronisch gezamenlijk behandelplan

Tijdens de pilot is ook ervaring opgedaan met het gezamenlijk behandelplan. Hoewel ook hier een ruime meerderheid van de gebruikers van mening is dat de applicatie erg gebruikersvriendelijk is bleek het gebruik in de praktijk wat tegen te vallen. De verklaring hiervoor is te vinden in het feit dat tijdens de pilot een sterke nadruk lag op de onderhandelingsmodule. Daarnaast was de korte tijd waarin de pilot plaats vond een reden voor gebruikers om het gezamenlijk behandelplan niet actief te gebruiken. De komende tijd zal in verdere pilots worden gewerkt aan

het vinden van de beste manier om het gebruik van het gezamenlijk behandelplan te stimuleren.

Gebruikers vinden in grote meerderheid dat het elektronisch behandelplan nodig wel is voor een goede werking van de Gedragscode Behandeling Letselschade. De door ons gekozen opzet wordt gezien als helder en bruikbaar in de praktijk. Een koppeling met het eigen systeem wordt door 66% van de gebruikers gezien als een belangrijke voorwaarde om met het behandelplan te gaan werken.

Besparingen

Een van de doelstellingen van de pilot was om de versneling van de afhandeling ook te kunnen kwantificeren in geld. Tijdens de pilot is door 'Klik & Regel' een model ontwikkeld waardoor een verzekeraar met het invullen van een aantal parameters snel kan checken welke besparing de invoering van 'Klik & Regel' voor hem oplevert. Hieronder is een voorbeeld van het model weergegeven. Het valt buiten het bestek van dit artikel om het model als geheel te bespreken. Bij een aantal verzekeraars bleek het besparingspotentieel echter al snel enkele tienduizenden euro's te bedragen.

Conclusies

De eerste conclusies van de pilot stemmen positief. De deelnemers geven in grote meerderheid (meer dan 90%) aan dat Klik & Regel een echte innovatie in de letselschaderegeling is. Men is enthousiast over de mogelijkheid om schades online te kunnen regelen. Ongeveer 95% van de gebruikers geeft aan 'Klik & Regel' in de toekomst te willen gebruiken. Voor verzekeraars is door het gebruik van de applicatie op korte termijn een behoorlijke besparing te realiseren. De ongeveer 20% van schades die online wordt geregeld draagt bij aan een snellere van de afhandeling van letselschade.

Een belangrijke voorwaarde die gebruikers stellen is dat er een groot aantal marktpartijen zijn aangesloten zodat het eenvoudig is om dossiers te vinden die via 'Klik & Regel' geregeld kunnen worden. Hieraan is met het aansluiten van een tweede en derde reeks gebruikers tegemoet gekomen. Voor grootschalig gebruik van het elektronisch behandelplan wordt koppeling met eigen systemen als een belangrijke wens genoemd. De komende tijd zullen we met 'Klik en Regel' werken aan het verder uitbouwen en verbeteren van de applicatie.

uurtarief belangenbehartiger 190	uurtariefverzekeraar 70	liggeld verzekeraar 30				
gezaamenlijk tarief 260						
Schadetranche	Aantal onderhandelingsmomenten	Aantal schaden in de tranche	tijdsbesparing per onderhandeling	totaal besparing in de tranche	besparingdoorlooptijd voor verzekeraar	totale besparing
1000	2	20	260	10400	300	10700
5000	3	30	390	35100	450	35550
10000	3	40	390	46800	600	47400
50000	3	10	390	11700	150	11850
100000	2	4	260	2080	60	2140
250000	2	1	260	520	15	535
		105				108175
kosten K&R vast 7500 variabel 150 match 40 % match 20 aantal schaden 105	kosten K&R vast 7500 variabel 15750 korting 3150 totaal 20100	besparing door invoering K&R 88075				

LEF in de letselschaderegeling. 'Op weg naar een positieve klimaatverandering!'

Een verslag van de 9e PIV Jaarconferentie

Mevrouw J.M. Polman
Stichting PIV

Op 27 maart hebben zich ruim vijfhonderd mensen verzameld in Congrescentrum Orpheus te Apeldoorn om te luisteren naar en discussiëren over vernieuwende ideeën voor de regeling van letselschade.

Vaste dagvoorzitter Tom van 't Hek is helaas verhinderd. PIV directeur Theo Kremer treedt op als dagvoorzitter en mr. Chris van Dijk (Kennedy Van der Laan) zal de geplande vraaggesprekken voor zijn rekening nemen.

Visies

Mr. F. Theo Kremer - Stichting PIV: Nieuwe visie van verzekeraars op whiplash; van 'hoe kom ik er aan' naar 'hoe kom ik er af'

In de eerste acht jaar van de 21e eeuw maakt whiplash - met bijna drie miljard euro - ongeveer 45% uit van de personenschadelast door letsel als gevolg van verkeersongevallen.

Whiplash heeft zich met RSI en burn-out ontwikkeld tot modeziekte anno nu.

Spreker vraagt zich af in hoeverre dit te danken is aan degenen die er om uiteenlopende redenen belang bij hebben en meedraaien in het 'Rad van Fortuin': het slachtoffer; diens gezinsleden; zijn werkgever; de (para)medici; de belangenbehartiger(s); de onderzoeker; en de verzekeraar. Kremer poneert de stellingen dat:

1. er altijd sprake zal zijn van medisch niet te objectiveren klachten;
2. in plaats van onderzoek naar het ontstaan van whiplash, onderzoek moet worden gedaan naar de behandeling van nekklachten;
3. lange medische en regelingstrajecten contraproductief werken op het herstelproces; en
4. nekletsel meestal niet leidt tot blijvende beperkingen, laat staan tot blijvende arbeidsongeschiktheid.

Hij raadt af

- a) met het slachtoffer te reppen over delta v of zijn voor geschiedenis zoals opgetekend op de patiëntenkaart;
- b) aan het slachtoffer gouden bergen te beloven; en
- c) het slachtoffer het etiket 'whiplash' op te plakken.

In plaats daarvan zou

- a) de medische focus gericht moeten zijn op behandeling;
- b) intensief moeten worden bijgedragen aan re-integratie; en
- c) zowel aandacht als erkenning moeten worden gegeven.

Kremer eindigt met de slotlinea van hoofdredacteur mr. J.F. Roth in "Whiplash en de richtlijn 2007 van de NVvN; een jaar later", L&S 2008, 4: "Gloort er licht aan de horizon?" *Zal aan de eeuwige discussie over whiplash dan ooit een einde komen? Laten we het hopen!*" en een citaat van Seneca (65 na Chr.): "Niet omdat het zo moeilijk is wagen wij niet, maar omdat wij niet wagen is het zo moeilijk"

Mr. R.M.J.T. van Dort - Van Dort letselschade: Van Liefde, Eerlijkheid en Fatsoen, maar Liefst Eerst Factureren!

Spreker frist het geheugen van de aanwezigen op over de gang van zaken in de rechtspraktijk van voor het London & Lancashire/Drenth-arrest¹, toen het nog ging om empathie voor het slachtoffer en liefde voor het vak. In tegenstelling daarmee is liefde en interesse voor het letselschadepak tegenwoordig soms heel ver te zoeken. Bovendien hebben sommige belangenbehartigers meer interesse in de eigen belangen dan in die van het slachtoffer.

Maar ook verzekeraars zouden de hand in eigen boezem moeten steken. Niet zelden wordt de zaak door de buitendienst tot tevredenheid van zowel het slachtoffer als diens

belangenbehartiger geregeld en besluit de binnendienst en/of de manager dat toch opnieuw moet worden onderhandeld. Er daarmee compleet aan voorbijgaand dat door de onderhandelingen te heropenen de buitengerechtigde kosten onnodig de pan uit rijzen. Het zou een goede zaak zijn, wanneer de buitendienst (hetzij de schaderegelaar hetzij de expert) net als in het verleden een duidelijk mandaat krijgt.

Waar buitengerechtigde kosten voor verzekeraars een deel van de schadelast vormen, gaat het voor de belangenbehartiger om zowel de claim van het slachtoffer als de eigen omzet. Doordat verzekeraars en belangenbehartigers steeds meer discussiëren over de buitengerechtigde kosten 'overstemt' dit niet zelden het belang van het slachtoffer.

Van Dort spreekt er zijn verbazing over uit zelf niet in aanmerking te komen voor het keurmerk letselschade, omdat hij meer dan 10% van de zaken aanneemt op basis van no cure no pay. Ware het niet veel beter, wanneer het keurmerk zou uitgaan van de ISO-norm. Dan wordt ook voorkomen dat het slachtoffer achteraf wordt geconfronteerd met een exorbitant hoge rekening van de belangenbehartiger, soms wel 20% of meer van de schadevergoeding.

Prof. mr. T. Hartlief - Universiteit Maastricht: Moed in het aansprakelijkheidsrecht: vergoeding van personenschade buiten de gebaande paden?

Hartlief gebruikt de recente Hangmat-uitspraak² als voorbeeld om te signaleren dat aansprakelijkheidsrecht steeds vaker wordt gezien en gebruikt als vervanger van het steeds schraller wordende sociale verzekeringsrecht. En maakt elk slachtoffer wel gelijke kansen op een hoge schadevergoeding? Ben je lid van de 'Familie Doorsnee'³ en overkomt je iets 'veroorzaakt' door iemand die noch over ruime financiële middelen noch over een goede aansprakelijkheidsverzekering beschikt, dan ben je een pechvogel. Dat betekent dat er grote ongelijkheid ontstaat tussen de 'pechvogels Doorsnee' die afhankelijk zijn van de sociale verzekeringen en de 'geluksvogels' met een vergoeding op basis van het aansprakelijkheidsrecht. Als je dan ook nog eens niet bent geboren als zoon van een professor Hartlief of een radio & tv-verslaggever, heb je bij de berekening van toekomstschade (carrière ofwel arbeidsvermogen) zelfs dubbele pech.

Dat ook binnen de rechterlijke macht van verschuiving sprake is, blijkt onder andere uit het zogenoemde Tarzan-arrest⁴, waarin de werkgeversaansprakelijkheid wel erg ver werd gezocht en gevonden.

Spreker vindt dat de regering hier slechts een beperkt ambitieniveau heeft. De wetsvoorstellen affectieschade in het bijzonder en smartengeld in het algemeen staan geheel los van de financiële afhandeling van de letselschade. Klimaatverandering is lang niet voldoende. Het verschil tussen sociale verzekeringen en aansprakelijkheidsrecht is daarvoor te groot en ongelijke behandeling aan de orde van de dag. Daar zou men (en ook de overheid) kritisch naar moeten kijken. Als aansprakelijkheid is verworpen tot een vorm van sociale verzekering, waarom schaffen we dan niet het personenschaderecht af en roepen in plaats daarvan een volksverzekering in het leven met genormeerde bedragen c.q. uitkeringen voor iedereen? Dat is pas LEF hebben!

Mr. J. Sap - Rechtbank Utrecht: De rol van de rechter: 'van lijdelijk naar leidend'

Hoewel aan een rechter eerder een terughoudende of overbruggende dan een grensverleggende functie wordt toegeschreven, kan hij wél de regie nemen om zaken die dreigen vast te lopen 'vlot te trekken'. Op dat punt zijn al initiatieven genomen. Zo wordt door de rechtbank in Den Haag een aantal zaken beslecht door het vrij vroeg in de procedure houden van meervoudige comparities (zie PIV-Bulletin 2008, 1, p. 5) en deed de minister van Justitie in 2008 een aantal suggesties, waaronder de preprocesuele comparitie en het stellen van prejudiciële vragen aan de Hoge Raad. De vicepresident van de Utrechtse rechtbank haalt ook andere voorbeelden aan van actieve interventiemogelijkheden van de magistratuur, zoals het wetsvoorstel deelgeschilprocedure ter bevordering van de buitengerechtigde regeling van letsel- en overlijdensschade, op dit moment in behandeling bij de Tweede Kamer (Zie ook Van Dijk in PIV-Bulletin 2008, 8).

Toch valt en staat volgens Sap het proactief meedenken en regelen van een rechter met de principebereidheid bij partijen om tot overeenstemming te komen.

Vijf initiatieven

1. M. van Dijk re & mr. G.J.B. Mijnen - Korevaar van Dijk Letselschade & Delta Lloyd Groep: *Klik & regel*
De applicatie 'Klik & Regel' biedt een nieuwe combinatie van onderhandelen via Internet met de mogelijkheid via een gezamenlijk elektronisch behandelplan afspraken te maken. Daardoor is de behandeling transparant en kunnen conflicten worden voorkomen. Deze methode maakt 'Klik & Regel' tot het eerste ODR (Online Dispute Resolution) bedrijf in Nederland op het gebied van letselschade. Zie ook het artikel van Mijnen elders in dit blad.
2. Mevrouw mr. F.T. Peters LL.M. - CED-Mens: *Pandora: een andere kijk op de afwikkeling van whiplashschade*
Een alternatieve aanpak van whiplashschades waarbij in het eerste jaar niet wordt gediscussieerd over aansprakelijkheid en causaliteit, maar de focus ligt op herstel en re-integratie. Dit is van positieve invloed op de herstelperiode. De afwikkeling van een whiplashzaak kan door Pandora worden teruggebracht van twee naar een jaar. Een arbeidsdeskundige van CED treedt op als case manager en het medische traject wordt begeleid door een onafhankelijke arts. Van het slachtoffer wordt gevraagd actief (soms ook alternatieve) therapie te ondergaan. De belangenbehartiger wordt bij aanvang een bedrag ad € 5000 ter beschikking gesteld om het slachtoffer voorschotten te kunnen verstrekken.
3. Mevrouw L. Busker - Tools Training & Coaching: *Coaching en Training, ondersteuning tijdens een letselschadeproces*
Bij een verkeersongeval is spreekster ernstig gewond geraakt en verloor zij haar partner. Tijdens een indrukwekkende inleiding vertelt deze ervaringsdeskundige pur sang hoe zij op een bepaald moment heeft besloten haar trieste ervaringen aan te wenden om lotgenoten te helpen. Zij staat hen tijdens het veelal traumatische proces van schaderegeling en verwerking bij en geeft begeleiding. Bij die begeleiding wordt vooral gekeken naar wat men wel kan in plaats van naar wat men niet meer kan.
4. Mr. M.A.M. Westerhof - Achmea Claims Center: *Vergoeding in natura*
Westerhof vertelt over het ontstaan, reilen en zeilen van CARE, een door Achmea Zorg in het leven geroepen voorziening waaruit - zonder dat aansprakelijkheid is vastgesteld of erkend - slachtoffers zo snel mogelijk zowel mentale hulp als hulp *in natura* wordt geboden. Zo kan het slachtoffer zo snel mogelijk verder met zijn leven. Hulp kan bestaan uit huishoudelijke hulp, maar ook bijvoorbeeld uit het ervoor zorgen dat er zo snel mogelijk afspraken worden gemaakt met artsen en/of specialisten.
In een korte film komt een slachtoffer aan het woord, dat door CARE in staat is geweest haar leven zo snel mogelijk weer op te pakken.
5. Mevrouw mr. J.M. van de Laar - Beer advocaten: *Mediation*
Van Dijk interviewt Van de Laar.

Van de Laar antwoordt desgevraagd dat - omdat niemand alles weet, zowel verzekeraars als belangenbehartigers mensen zijn en slachtoffers zo snel mogelijk verder willen met hun leven - mediation een heel goede manier is om vastgelopen dossiers weer 'vlot te trekken'. Volgens haar voegt mediation wel degelijk iets toe. Zeker wanneer men na een slepende periode van twintig jaar door een goed gesprek tussen slachtoffer, belangenbehartiger, schaderegelaar/behandelaar onder leiding van een mediator in één dag uit een zaak is.

Forumdiscussie

Tijdens de forumdiscussie kregen alle inleiders onder leiding van Chris van Dijk nog eens kort de gelegenheid hun zaak te bepleiten

Den Hollander heeft hiervoor jarenlang letterlijk en figuurlijk zijn nek uitgestoken. In het verlengde daarvan *en* van het thema van deze jaarconferentie bestond de prijs dit jaar uit een enorme giraffe.

Kremer dankt alle sprekers en aanwezigen voor hun constructieve bijdragen. Naar aanleiding van de bijeengebrachte ‘wilde ideeën’ zullen de PIV mensen een of meer expertmeetings organiseren, in de hoop dat die ertoe zullen leiden dat sommige ‘wilde’ ideeën ‘werkelijkheid’ worden.

Zowel de presentaties van de sprekers als de 118 ideeën worden op www.stichtingpiv.nl geplaatst.

Nieuwe initiatieven: en hoe verder?

Uit de onder leiding van behulpzame zaalleiders gehouden groepsdiscussies kwamen onder de noemer van ‘wilde ideeën’ maar liefst 118 aanbevelingen voor nieuwe initiatieven⁵. Deze variëren van een medisch adviseur per dossier en een goede bevoorschotting en begeleiding van het slachtoffer gedurende de eerste periode, los van de aansprakelijkheidsvraag, tot afschaffing van het aansprakelijkheidsrecht.

1e PIV Letselschade Award

Voor de eerste keer wordt deze prijs uitgereikt aan mr. Henk J. den Hollander, als bedenker en uitdenker van de PIV Letselplaza. Op de tweejaarlijkse Letselplaza kunnen belangenbehartigers en verzekeraars elkaar informeel ontmoeten en eventueel ‘zware’ dossiers persoonlijk te bespreken en daardoor veelal snel afhandelen (zie ook PIV-Bulletin 2008, 5/6).

¹ HR 3 april 1987 (onrechtmatige daad), NJ 1988, 250.

² Rb. Den Bosch 21 januari 2009 LJN BH0728.

³ “De Familie Doorsnee”, Een tweewekelijks hoorspel dat Nederland in de jaren vijftig aan de radio gekluisterd hield. Red.

⁴ HR 6 juni 2008, LJN BC9344.

⁵ Zie voor een de complete lijst ‘Veel ‘wilde ideeën’ op PIV Jaarconferentie 2009!’ op www.stichtingpiv.nl.

Errata PIV-Bulletin 2009, 2

In het artikel van de drs. A.W.A. Elemans zijn twee storende fouten geslopen.

De tweede zin onder het kopje 'Probleemstelling' moet worden gelezen als "Het biologisch model van waaruit onder andere orthopeden en neurologen redeneren ter verklaring van gezondheidsklachten voldoet niet om deze factoren en hun onderlinge samenhang te detecteren en te analyseren."

In noot 17: K. Horstman, M. Berg, M. van Heusden, S. Plass, *Standaarden en het rechtskarakter van sociale verzekeringen*, Universiteit Maastricht, Vakgroep Gezondheidsethiek en Wijsbegeerte, onderzoek op verzoek van het LISV, september 1997 (in plaats van 2007).

In het verslag van het LSA-Symposium werd de roepnaam van dagvoorzitter prof. mr. C.C. van Dam weergegeven als Kees in plaats van Cees en de achternaam van prof. mr. I. Giesen abusievelijk voorzien van het tussenvoegsel 'van'.

Het PIV-Bulletin is een regelmatig verschijnende uitgave van de Stichting Personenschade Instituut van Verzekeraars.
Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder uitdrukkelijke toestemming van de redactie.

Redactiesecretaris

Mevrouw J. (Jenny) M. Polman, Stichting PIV

Postbus 93450

2509 AL Den Haag

Telefoon: 070 333 88 73

Telefax: 070 333 88 33

e-mail: j.polman@verzekeraars.nl

Website: www.stichtingpiv.nl

M.m.v. drs. P. (Peter) J.M. van Steen, tekstschrijver

Creatie & realisatie: Artoos Communicatiegroep bv, Rijswijk